

ZƏFƏRİ NURLANDIRAN NURLAN

Şəhid leytenant Nurlan Nadir oğlu Həsənovun əziz xatirəsinə

(19 may 1991-ci il Şuşa - 1 oktyabr 2020-ci il Füzuli)

Həyatın qanunları dəyişdirilməz və açılmazdır. Bu qanunlar insanı insan edən bir süzgeçdir. Bunun başqa adı isə həyatın sınağıdır. Qanunun özü sınaqdır. İnsan anadan olaraq yaşamağa başladığı, ayaq açıb yeridiyi, ümumiyyətlə, nəfəs aldığı hər an bu sınaqların sərt üzü ilə rastlaşacaq və sınağın nəticəsi insan hərəkətini dayandıran zaman açıqlanacaq. Əgər insan Allah dərgahında bu sınaqdan üzünə keçdisə, nurlu cənnətə, keçmədisə, qan qırmızısı atəşli cəhənnəmə yollanmalı olacaq.

Çoxinsan bu sınaqdan keçdi, onlardan bəziləri üzünə keçdi, digərləri isə keçmədi və ya keçə bilmədi... Onlar doğulanda çiy doğuldular, həyatın qanunları onlara şərait yaratdı ki, onlar qaynar, yandırıcı odda yansınlar, bişsinlər, həyatı qavrasınlar, öyrənsinlər. İnsan bu qanunlara əməl edəndə təkə özünün nuru ilə yox, yaxşı əməlləri ilə, insanlara bəslədiyi hörmətlə, sevgilə, həttahəyatda olmasa, ölsə belə o, daim yaşayır. Yox, əgər sadalananları etməsə, bu qanunun digər adı olan sınaq onun qırtlağını yaşayandan zaman cənginə alır və onu yaşayarkən əbədi ölü edir.

Həyatın qanunlarından biri də sevgidir. İnsanlar sevgini müxtəlif mənələrdə başa düşürlər. Belə ki, bəzi insanlar üçün sevgi anaya, bəziləri üçün sevgi ömür-gün yoldaşına, bəziləri üçün ataya, qardaşa, bacıya, bəziləri üçün isə havaya, suya, göyə, yerə və s. yönəldilir. Bəzi insanların sevgisi torpaqdır, vətəndir. Üstündə gəzib altında uyuyacağı torpağa... O insanlar torpağına, Vətəninə, boya-başa çatdığı yerə, elə, obaya, oymağa sona qədər bağlı olur, onların bu sevgiləri tükənməzdir. Onda onların həyatı tamamilə torpaq, Vətən, yurd üzərində qurulur. Lazım gələndə bu insanlar həmin sevgiləri üçün canlarından, sevdiklərindən, işlərindən, yaşadıkları bu dünyada onlara əziz olan hər şeydən əl çəkərlər... Onlar "Təki torpaq, Vətən, yurd, el, oba sağ olsun! Təki üstündə gəzdiyim torpağın altında rahat uyuya bilim..." deyərək sonuna qədər özlərini torpağına, Vətəninə, elinə, obasına, xalqına həsr edərlər. Həyat onları hər zaman sinayar, həttəüzərində ilk qədəm basdığı torpağına da əllərindən alar. Lakin o insanlar onlar üçün zəruri, əziz olan hər şeydən əl çəkər, inamından, sevgisindən əl çəkməz və sonu ölüm olsa belə uğrunda canlarını fəda etdikləri o torpağa çatarlar. Onda həyat qanunu sınağa çevrilər və sınağın sonu əbədi

cənnət, əbədi həyat olar. Onlara bir ad verilir: Yer üzündə, işıqlı dünyada cənnəti təmsil edən, əməlləri və sevgiləri ilə cənnəti qazanan cənnət insanları...

Haqqında bəhs edəcəyim cənnət insanlarından biri olan Şəhidimiz də alınmaz qalamız olan Şuşamızda, Şuşamızın çətin bir zamanında, vahiməli tank-top səsləri altında bu dünyaya gəldi, sonda hər nə olursa olsun, düşməne nifrətiylə, Vətəne sevgisiylə onu Şuşasından, ruhdan ayıran düşməne qalib gəldi və azad Şuşa göylərində əbədi ömür sürməli oldu... Bu, cənnət insanı-şəhid leytenant Nurlan Həsənovdur!

Nurlan Nadir oğlu Həsənov 19 may 1991-ci ildə Azərbaycanımızın dilbər guşəsi olan Şuşa şəhərində Nadir atanın və Həqiqət ananın ailəsində dünyaya göz açdı. Ona, bu dünyanın cənnətində doğulan cənnət parçasına Nurlan adının verilməsi də heç təsadüfi deyildi. Məsum gözləri açılıb torpağı, yeri-göyü gördüyü andan sanki sözün əsl mənasında gözləri həqiqətə, haqqa, ədalətə, qəhrəmanlığa, vətənə sonsuz sevgiyə açıldı. Yenəcə dünyaya gələn bu körpə elə öz körpə hissiyyəti ilə də Şuşasına, bu dünyanın cənnətinə aşiq oldu, bir könlüdən min könlə vuruldu Şuşamıza, onun sərin, gözəl havasını doya-doya ciyərlərinə çəkdi. Bu anların davam etməsi üçün həyatın sınağı Həsənovlar ailəsinə 6 ay möhlət verdi. Lakin bu 6 aylıq möhlət özü də bir sınaq idi. Nurlan Vətənimizin ən çətin zamanındakı dünyaya göz açmışdı. Onda Vətənimizin dilbər guşəsi Qarabağın, cənnət Şuşanın başının üstünə yavaş-yavaş qara buludlar alırdı. Nurlangilin evləri də Topxana meşəsinin lap yaxınlığında idi. Oradan nə səfalı yerlər görünür, xoş rahiyyəli dağ havası gəlirdi, nə də yaşılıqlara qorq olmuş mənzərə görünürdü. Erməni vandalları Topxana meşəsini qırıb məhv edir, hər yeri top, tankatəşinə tutur, Şuşanı həm təmiz havasından, həm də sağlam ağciyərdən edirdi. Körpə Nurlan da bu günlərə heç alışa bilmədi. Doğulandancəmi 6 ay Şuşada qaldı, bu 6 ayın bir günü də olsun rahatlıq tapa bilmədi o balaca, körpə Nurlan. Hər gün atəş səsləri, torpağın, havanın, suyun yalvarışı, sıldırım qayaların çəkdiyi qıy... Mənfur düşmənlə üz-üzə qaldığı hər gün, hər gecə Nurlan gülümsəyə bilmirdi. O, hey ağlayır, haray, qıy, bəlkədə nəre çəkirdi. Hamı əvvəllər bu ailəyə arzulamışdı ki, evlərindən uşaq səsi, körpə nəfəsi gəlsin. Amma bu gələndə səs bir evin yox, bir şəhərin, bir elin, bir millətin, ulu bir xalqın ədalətsizliyə, zülmə, zalimə qarşı ahı, ağrısı, üsyanı idi. Körpə Nurlanı heç kəs sakitləşdirə bilmirdi. O meşələrin arxasında məskən salan, onun tanıyıb eləmədiyi düşmənlər ona illərin ağrısını verəcəkdi. Bu hələ harası idi?! Yaşanılmayan bir yerə çevrilən Şuşa və hər gün səngərlərdəki əsgərlər kimi ölüm-dirim savaşına çıxan Həsənovlar ailəsi... Bundan sonra tək yol qalırdı: döyüşlər bitənə qədər doğulub-böyüdükləri, çörəyini yeyib suyunu içdikləri, canları qədər əziz olan Vətən Şuşanı məcburən tərk etməli idi Həsənovlar ailəsi...

6 ay keçdi. 1991-ci ilin qızıl yox, bu yerlərin sakinləri üçün qara payızı gəldi. Həmin fəsilin noyabr ayı Həsənovlar ailəsi çox çətin və gərgin bir prosedən sonra Şuşanı tərk etmək qərarına gəldilər. Nurlan indi əvvəlkindən daha çox ağrıyırdı, qıy çəkirdi. Bu taleyə, bu qismətə, bu haqsızlığa qıy çəkirdi. Bundan sonrakı 29 il onu yandırır kül edəcək həsrətə qıy çəkirdi. Onu Şuşasından edən düşməne qıy çəkirdi. Dünyanın ədalətsiz dönməsinə qıy çəkirdi. Qayalarla səs-səse verib qıy çəkirdi balaca

Nurlan... 1991-ci ilin noyabrı Şuşadan ayrılan Nurlanın uşaqlığı sanki o vaxt Şuşada qaldı... Neçə-neçə illər keçsə belə, elə bir noyabr gələcəkdə ki, vaxtilə Şuşadan ayrılan çarəsiz Şuşalılar sevinc və qürur hissi ilə Zəfər xəbərini alacaqdılar. Həyat 6 aylıq möhlətdən, təlimdən sonra Nurlanı sınağa başlandı. 29 il ona Şuşasızlıq, Qarabağsızlıq sınağı verdi. Nurlan bir payız günü getdi Şuşadan. Zəfər sorağı ilə ora qayıdacağı bir payız günü üçün o, bu sınaqdan üzünə keçməli idi. Keçəcəkdə də. Çünki o, cənnət insanı Nurlan idi...

Həqiqət ana və Həsənovlar ailəsi o günlərin ağır-acıları ilə çox çətin barışırdılar. Onlarmüxtəlif yerlərdə məskunlaşdılar. Bir müddət Ağdamda yaşadılar, bir ara Bərdəyə, oradan Qızılqum sənatoriyasına köç etdilər... Ammaözləri harada olursa-olsun, ruhları Şuşada qalmışdı onların. Bir yandan Qarabağsızlıq, Şuşasızlıq, Xankəndisizlik, bir yandan Vətəndə Vətən həsrəti ilə yaşamaq, bir yandan ana və xanım məsuliyyəti - bunların hamısı Həqiqət ananın çiyinlərində idi. Ancaq o, onlara meydan oxumağa çalışan qəm-kədərin, düşmənlərin acığına bunların hamısına mərdi-mərdənə sinə gərirdi, gərəcəkdə, gərməli idi də. Nurlan bu işdə ona sona qədər kömək edəcək, ürək-dirək verəcəkdi. Bir vaxt körpə olaraq, sonra uşaq olaraq, sonra

da gənc, igid birisi olaraq edəcəkdə bunları Nurlan. Həqiqət ana Nurlanı, digər uşaqları və sevdikləri ilə bu sınaqdan üzünə çıxacaqdı və dünyadakı ən şərəfli ünvanlardan birinə layiq olacaqdı Nurlan kimi...

Vətəndən köçüb Vətənin hər yerinə köçkün kimi köç edib gəzən, lakin doğma Qarabağsız, Şuşasız heç bir yerdə qərar tuta bilməyən Həsənovlar ailəsi sonda Binəqədi rayonunda məskunlaşmalı oldu. Nurlanın ağı burada kəsdə, dili burada söz tutub "Ana", "Vətən", "Şuşa" dedi. Burada anladı ki, həsrət və ümid nə deməkdir. Nurlan Binəqədidə olarkən Şuşanı daha yaxından tanıdı. Əzəldən ruhu şəhidlərlə qoşa Şuşada qərar tutan Nurlan elə ağı kəsib dili söz tutandan Şuşa həsrəti ilə qanadsız quş kimi çırpınıb dururdu. Həyatın qanunları hələki onu uzun bir müddət davam edəcək acıya məhkum etmişdi. Köksünü dağlayan alov çəmbərinin içərisində idi Nurlan. Allahdan gələndə uca nur ilə bu alov çəmbərindən çıxacağı günü gözləməyə başlamışdı O. Günlərlə, aylarla, illərlə həsrətdə qalanların ağlarını, kömək gözləyənlərin gileyini eşitməkdən qulaqları kəz olub yanmağa başlayacaqdı. Hələ bu harası idi?! Qaçqınların, köçkünlərin, onları son damla qanına kimi qoruyub müdafiə edən əsgərlərin qan qoxuyan, qara yazılan bəxti, həyatı

ən əvvəldə öz anası və atasının, ən sonda müəllimlərinin dilindən səslənəcəkdi. Nurlan belə bir həyatı yaşamağa məhkum edilmişdi. Amma nə qədər çətinliklərlə, keşməkeşlərlə, sınaqlarla dolu olan bir həyat yaşasa da o, bundan sona qədər məmnun olacaqdı. Hər dəfəsində belə bir həyat yaşadığına görə Allahına şükür edəcəkdi. Yazının əvvəlində qeyd etdiyim kimi, çünki o, Nurlan idi, səbir edəcəkdi, məqamı gözləyəcəkdi. Ən çox da səbirlə gözlədiyinə görə, O, Allahın ən əziz bəndələrindən birinə çevriləcəkdi, onsuz da elə idi. Allah isə ona ən şərəfli həyat və ən şərəfli sonluq nəşib edəcəkdi.

24 il bundan əvvəl isə Nurlan hələ 6 yaşında, hər şeyi yenəcə anlamağa başlayan bir uşaq idi. 1997-ci ilin sentyabrının ilk gününü göstərirdi təqvimlər. Nurlan həmin il Binəqədi rayonunda məskunlaşıb fəaliyyətini davam etdirən Şuşa şəhər 3 sayılı tam orta məktəbin birinci sinfinə qədəm qoyurdu. Bu məktəb yollarında yeriyən kiçik uşaq ayaqları bir gün cəsur əsgər kimi məktəbdən ayrılacaq, kitab tutan əllər silah tutacaqdı. Bu məktəbin sınırlarında Nurlan özünüdərək prosesinin zirvəsindən keçəcək və 11 il sonra 2 mühüm qərardan birini verəcək, 2 yoldan birini seçəcəkdə.

Nurlan ilk andan böyük istək və həvəslə məktəbdə oxumağa başladı və sona qədər də elə davam etdi. Hər dəfə valideynlərinə dərslərdə aldığı əla qiymətlərdən danışan Nurlan özü də buna çox sevinirdi. Valideynləri Nurlanın dediklərinin eynisini müəllimlərdən eşidəndə daha çox sevinər, qürurlanardılar. Ailəsi Nurlanla hələ o vaxtlardan fəxr edirdi. Amma bilməzdilər ki, hələ o vaxtlar ailəsinin başını uca etməyə başlayan Nurlan bir vaxt onlara necə şərəfli bir fəxri ad verəcəkdə. Şagird Nurlanın Şəhid Nurlan olmasına isə hələ illər var idi. O, get-gedə Şuşanı daha yaxından tanıdı, Qarabağ ürəyində məskən saldı. Azərbaycan tarixi dərsləyində hər dəfə Qarabağın, ata yurdu Şuşanın, ana yurdu Xankəndinin adını eşidəndə quşəkə halanırı, pərvazlanırdı. Hər dəfə o, dərslərindən ev tapşırığı yazanda isə birtəhər olurdu. Evi Şuşa olan Nurlan ev tapşırığını Şuşada yox, Binəqədidə həll edirdi. Onun orta təhsil aldığı Şuşa məktəbi Binəqədidə məskunlaşmışdı. Ailəsi və sevdikləri orada, Şuşada yaşamaq üçün burada yaşayırdı. Nurlanın ev tapşırığının döyüş tapşırığına çevrilib onu Şuşaya aparmasına da illər lazım gəlirdi.

Nurlan həyat pilləkənlərini pillə-pillə aşırı, indi onun önündə ev tapşırıqlarını üstələyən sınaq tapşırığı da var idi. O, bir sözdən ibarət idi: Səbir. Bu bir söz nə qədər çətin ola bilirmiş?. Ammaeyni zamanda gör nə qədər şərəfə çevrilmiş... Yuxarı siniflərdə valideynlərindən eşitdiyi sözləri Azərbaycan tarixi kitabından oxuyan Nurlan Xocalı soyqırımını, Qarabağın işğalı, o tərəf-bu tərəfə qaçan qaçqınlar, yandırılan evlər və məhv edilən meşələr, məhv edilən təbiət gözəllikləri barədə oxuyub eşidəndə, televiziya ekranlarında bu edilənlər barədə filmlər izləyəndə "səbir" adlı 4 hərfli sözün çətin olduğunu fərqinə bir daha varırdı. Körpə uşaqları görəndə sanki başı qarışırdı. Sanki valideynlərindən eşitdiyini özü öz gözləri ilə görmüşdü. Gördüyü şəkillər, baxdığı video kadrlar xatirələrini çeşidləndirirdi. Şuşanı ağ-qara lentlərdəki kimi xəyal edirdi. Nurlan "Ağlayan uşaqlar" adlı güzgüdə özünü görürdü.

(Davamı var)

Sevindik NƏSİBOĞLU,
8-ci sinif şagirdi, şair-publisist,
AJB-nin üzvü.